Akademia Muzyczna im. S. Moniuszki w Gdańsku

Wydział Instrumentalny

Mirosław Pachowicz

Współczesne transkrypcje na fagot i fortepian utworów romantycznychna przykładzie „Sonaty d-moll" M. Glinki, „Fantasiestücke op. 73" R. Schumanna, „Vier Fantasiestücke op. 43" N. W. Gade oraz „Sonaty Es-dur op. 120 nr 2" J. Brahmsa

STRESZCZENIE

Romantyczna literatura na fagot z fortepianem nie jest dość ograniczona. Ten instrument dęty pozostawał zawsze nieco w cieniu szczególnie modnych w tym czasie fletu czy klarnetu. Być może na ówczesnym „rynku muzycznym" nie działało także tylu inspirujących wirtuozów tego instrumentu, a może on sam nie wzbudzał takiego zainteresowania chociażby ze względu na swoją techniczną niedoskonałość. Obok dwóch sonat: Gustava Schrecka (*Sonata Es-dur op. 9* z 1887 r.) i Camille'a Saint-Saënsa (*Sonata G-dur* op.168 z 1921), trudno jednak wskazać inne tego typu kompozycje, które utrzymane byłyby w dojrzałym romantycznym stylu. Do wyżej wymienionych dołączyć można mniej znane i balansujące już na granicy stylistyki *Sonatę F-dur* Williama Hurlstone'a (1904) i *Sonatę As-dur* Julisa Röntgena (1929).

Nie powinno zatem budzić zdziwienia dążenie do poszerzenia repertuaru tego typu. Niewątpliwie jednym z pierwszych, który podjął się tego zadania był rosyjski fagocista Ivan Kostlan, który dokonał transkrypcji na fagot i fortepian *Sonaty d-moll* Michaiła Glinki oryginalne skomponowanej oryginalnie na altówkę z fortepianem. Z nieznanych powodów stworzył on opracowanie tylko części pierwszej tego dzieła. Jego wersja ma jednak momenty kontrowersyjne z punktu widzenia wykonawczego (np. dwudźwięki niemożliwe do wykonania na fagocie). Dlatego poprawy tych niedoskonałości dokonał Reiner Schottstädt. Opracowania obu tych autorów zostały wydane i funkcjonują w obiegu muzycznym. Stały się one częścią materiału badawczego. Aby jednak uzyskać szerszy pogląd na interesujące zagadnienie wybrano jeszcze trzy inne kompozycje: *Fantasistücke op.73* R. Schumanna (w transkrypcji M. Gatta), *Fantasistücke op.43* N.W. Gade (w transkrypcji B. Koenigsbecka)

oraz *Sonatę Es-dur op.120 nr 2* J. Brahmsa (w transkrypcji M. Gatta).

W myśl holistycznego spojrzenia na dzieło muzyczne wraz z jego kontekstem kulturowym postanowiono z jednej strony umiejscowić konkretne kompozycje w czasie i otoczeniu ich powstania. Dzięki temu uzyskano tło, które w znacznej mierze odpowiada na pytanie: co skłoniło twórców do ich napisania? Kolejny aspekt dotyczył już samej recepcji omawianych dzieł. Doskonałym sposobem na śledzenie tego jest chociażby historia wydań, wznowień i – ewentualnie – funkcjonowania innych ich opracowań. Same pierwsze wydania (przeważnie dostępne obecnie w wersji zdigitalizowanej w Internecie) były także doskonałym punktem odniesienia do analizy porównawczej i posłużyły – obok wersji fagotowych – jako bezpośredni materiał źródłowy. Uznano bowiem, że właśnie pierwodruki – przeważnie przekazywane w obieg jeszcze za życia autorów – są najbliższym i najlepszym odwzorowaniem idei ich kreatorów. Nie mają także całego historycznego balastu tradycji wykonawczych.

Praca zawarta jest w trzech rozdziałach. I tak w pierwszym z nich podjęta została próba definicji zjawiska transkrypcji oraz jego konotacje społeczno, historyczne i estetyczne. W kolejnym z kolei – przedstawiono analizy dokonań transkrybentów, z odniesieniem ich do oryginału. Celem w tym przypadku było dążenie do wskazania elementów dzieł, które w wyniku zmiany medium wykonawczego musiały ulec przekształceniu. Warto także zaznaczyć, że oglądowi poddano kilka aspektów, do których należały: materiał dźwiękowy, harmonikę, ukształtowania melodyczno-frazowe, ambitus, fakturę oraz artykulację. W ostatniej części dysertacji zaprezentowano z kolei proces tworzenia własnej transkrypcji w oparciu o doświadczenia wyniesione z analizy innych utworów.

Integralną częścią pracy jest także aneks. Jest to przekształcona na fagot i fortepian II część (*Larghetto ma non troppo*) *Sonaty* Michaiła Glinki.

Do pracy załączona jest płyta CD zawierająca nagranie następujących dzieł artystycznych:

Michaił Glinka: *Sonata*
1. *Allegro moderato* (transkr. I. Kostlan/R. Schottstädt)
2. *Larghetto ma non troppo* (transkr. M. Pachowicz)

Robert Schumann: *Fantasiestücke op.73* (transkr. M. Gatt)
3. *Zart und mit Ausdruck*
4. *Lebhaft, leicht*
5. *Rasch und mit feuer*

Niels W. Gade: *Vier Fantasistücke op. 43* (transkr. B. Koenigsbeck)
6. *Andantino con moto*

7. *Allegro vivace*
8. *Ballade. Moderato*
9. *Allegro molto vivace*

Johannes Brahms: ***Sonata Es-dur op.120 nr 2*** **(transkr. M. Gatt)**
10. *Allegro amabile*
11. *Appasionato ma non troppo Allegro*
12. *Andante con moto – Allegro non troppo*

Stanislaw Moniuszko Academy of Music in Gdańsk

Instrumental Department

Mirosław Pachowicz

The Contemporary Transcriptions for Bassoon and Piano of Romantic Compositions in the Example "Sonata in D minor" by M. Glinki, "Fantasiestücke op. 73" by R. Schumann, "Vier Fantasiestücke op. 43" by N. W. Gade and "Sonata in E flat major Op. 120 No. 2" by J. Brahms

SUMMARY

Romantic literature for a bassoon with a piano is not quite limited. This wind instrument has always been somehow overshadowed by fashionable at the time flute or clarinet. Perhaps on the then "music market" not so many inspiring virtuosos of this instrument appeared, or maybe the bassoon itself did not arouse such interest, for example due to its technical imperfection. Apart from two sonatas: Gustav Schreck's (*Sonata in E flat major, Op.19* from 1887) and Camille Saint-Saëns' (*Sonata in G major op.168* from 1921), it is difficult to identify other compositions of this type that would be kept in a mature romantic style. The above-mentioned pieces may be joined by the less known and balancing styles of the *Sonata in F major* by William Hurlstone (1904) and *Sonata in A flat major* by Julis Röntgen (1929).

Therefore, the strive to broaden this type of repertoire should not come as a surprise. Undoubtedly, one of the first people to undertake this task was a Russian bassoonist Ivan Kostlan, who transcribed the bassoon and piano *Sonata in D minor* by Mikhail Glinka which was originally composed for viola and piano. For unknown reasons, he created a transcription only for the first part of this work. His version, however, has some controversial moments from the executive point of view (for example two-note sounds impossible to perform on bassoon). Therefore, Reiner Schottstädt later improved these imperfections. Both authors' editions have been published and are still in use. They became a part of the research material. However, in order to get a broader view of the issue of interest, three other compositions were chosen: *Fantasistücke op.73* by R. Schumann (in the transcription of M. Gatta), *Fantasistücke*

op.43 by N.W. Gade (transcribed by B. Koenigsbeck) and J. Brahms's *Sonata in E flat major op.120 No. 2* (transcribed by M. Gatta).

In accordance with the holistic view of the musical work along with its cultural context, it was decided, on the one hand, to locate chosen compositions in time and the surroundings of their creation. As a result, a background was obtained that largely answers the question: what prompted these creators to write them? Another aspect concerned the reception of the works in question. A great way to follow this is, for example, the history of editions, renewals and - possibly - the functioning of their other translations. The very first editions (usually now available in digital versions on the internet) were also an excellent reference point for comparative analysis and served - along bassoon versions - as direct source material. It was considered that the first editions - usually passed in circulation during the lifetime of the authors - are the closest and best representation of the idea of their creators. They also do not have the entire historical ballast of performance traditions.

The work is consists of three chapters. In the first of them an attempt was made to define the phenomenon of transcription and its social, historical and aesthetic connotations. In the next in turn - analyzes of transcribers' achievements were presented, with reference to the original. The aim in this case was to seek to identify the elements of works that had to be transformed as a result of changing the executive medium. It is also worth noting that other aspects were also taken into consideration, namely sound material, harmony, melodic-phrasal features, ambitus, texture and articulation. In the last part of the dissertation the process of creating author's own transcription was presented, based on the experience gained from the analysis of other works.

An annex is also an integral part of the work. It is a transformed into a bassoon and piano part II (*Larghetto ma non troppo*) of *Sonata* by Mikhail Glinka.

Attached to this dissertations is a CD containing following pieces:

Michaił Glinka: *Sonata*
1. *Allegro moderato* (arr. I. Kostlan/R. Schottstädt)
2. *Larghetto ma non troppo* (arr. M. Pachowicz)

Robert Schumann: *Fantasiestücke op.73* (arr. M. Gatt)
3. *Zart und mit Ausdruck*
4. *Lebhaft, leicht*
5. *Rasch und mit feuer*

Niels W. Gade: ***Vier Fantasistücke op. 43*** **(arr. B. Koenigsbeck)**
6. *Andantino con moto*
7. *Allegro vivace*
8. *Ballade. Moderato*
9. *Allegro molto vivace*

Johannes Brahms: ***Sonata Es-dur op.120 nr 2*** **(arr. M. Gatt)**
10. *Allegro amabile*
11. *Appasionato ma non troppo Allegro*
12. *Andante con moto – Allegro non troppo*